

МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ДІАГРАМИ СПРЯМОВАНОСТІ ДИПОЛЯ НАДЕНЕНКО У ВІЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

¹ Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі отримано результати математичного моделювання діаграми спрямованості диполя Надененко у вільному просторі в діапазоні довжин хвиль 48..100 м. Встановлено, що зі збільшенням довжини хвилі ширина пелюсток діаграми спрямованості збільшується.

Ключові слова: антена, Диполь Надененко, діапазон частот, випромінювання, діаграма спрямованості.

Abstract

The results of mathematical modeling of the directivity pattern of the Nadenenko dipole in free space in the wavelength range of 48...100 m are obtained in the work. It is established that with an increase in the wavelength, the width of the lobes of the directivity pattern increases.

Keywords: antenna, Nadenenko Dipole, frequency range, radiation, radiation pattern.

Вступ

Для прийому та передачі радіосигналів у гектаметровому діапазоні знайшов застосування симетричний вібратор – диполь Надененко. У вібраторах такого типу вхідний опір сильно міняється при зміні довжини хвилі. Надененко запропонував виконувати плечі вібратора з великим поперечним перерізом. Диполь Надененко являє собою симетричний вібратор великого діаметра, який складається з дротів, що розташовані по твірній циліндру. Підвіс антени повинен бути не менше ніж чверть хвилі. Широка діапазонність диполя Надененко досягається за рахунок зменшення його хвильового опору шляхом збільшення діаметра диполя [1].

Диполь Надененко має переваги над іншими симетричними вібраторами. Завдяки тому, що він виконаний з проводів, які розташовані по твірній циліндра, значно зменшується вхідний опір. А це приводить до зменшення вхідного опору антени зі зміною довжини хвилі [1].

Відомо, що симетричний вібратор в значному діапазоні хвиль зберігає направлення максимуму випромінювання. У широкому діапазоні хвиль для диполя Надененко можна отримати задовільний коефіцієнт біжучої хвилі [2]. Завдяки простоті конструкції, широкому діапазоні хвиль, доброму узгодженню з стандартними фідерами Диполь Надененко використовують у тих випадках, коли потрібні слабо направлені антени [3]. Тобто для дальнього радіозв'язку і радіомовлення, а також у ряді спеціальних застосувань (заго-ризонтна радіолокація, радіонавігація та ін.).

Метою роботи є модельне дослідження спрямованих властивостей диполя Надененко для випромінювання радіохвиль гектаметрового діапазону частот.

Результати дослідження

Система координат для розрахунку діаграм спрямованості зображена на рисунку 1, де L – довжина плеча вібратора, T – точка спостереження, θ – кут між поверхнею землі та напрямком в точку спостереження, φ – кут між віссю симетричного вібратора і проекцією точки спостереження у горизонтальній площині $ХОУ$. Для отримання діаграми спрямованості антени в горизонтальній площині для хвиль $\lambda_{\min} = 48(м)$, $\lambda_{\text{сер}} = 74(м)$, $\lambda_{\max} = 100(м)$ достатньо використати формулу [4]

$$f(\varphi) = \frac{\cos(kl \sin \varphi) - \cos kl}{(1 - \cos kl) \sin \varphi} \quad (1)$$

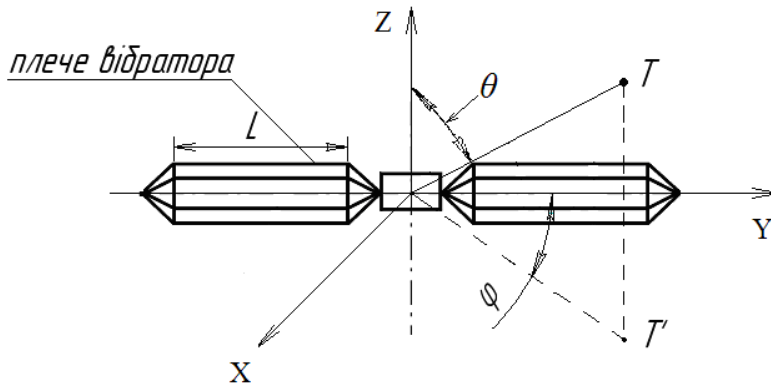

Рис. 1. Система координат для розрахунку діаграм спрямованості

Для математичного моделювання діаграм спрямованості антени будемо використовувати програмний математичний пакет Mathcad 15. Нормовані діаграми спрямованості диполя Надененко у горизонтальній площині наведені на рис. 2.

Рис. 2. Нормована діаграма спрямованості в горизонтальній площині при (а) $\lambda_{\min} = 48(м)$, (б) $\lambda_{\text{сер}} = 74(м)$ і (в) $\lambda_{\max} = 100(м)$

Здійснимо математичне моделювання діаграми спрямованості антени в вертикальній площині для хвиль довжин хвиль $\lambda_{\min} = 48(м)$, $\lambda_{\text{сер}} = 74(м)$, $\lambda_{\max} = 100(м)$ за формулою [4]

$$f(\theta) = \sin(KH \sin \theta). \quad (2)$$

де θ – кут між поверхнею землі та напрямком в точку спостереження.

Нормовані діаграми спрямованості диполя Надененко у вертикальній площині наведені на рис. 3.

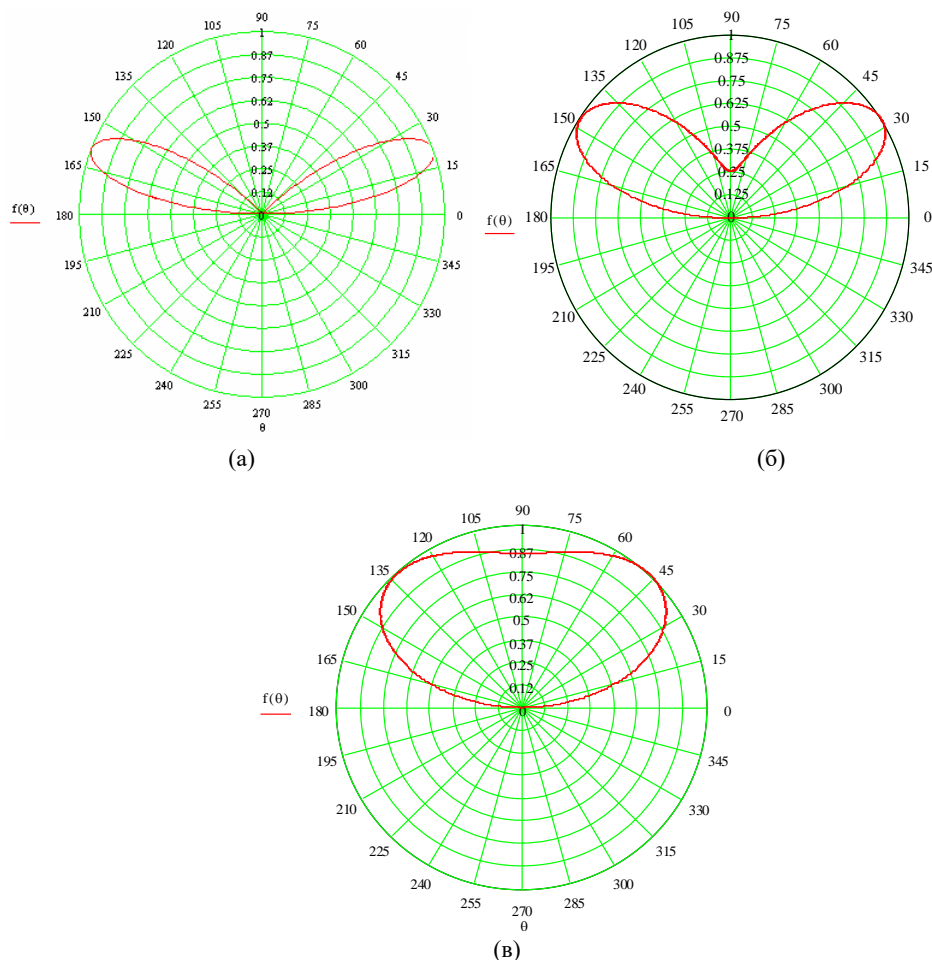

Рис. 3. Нормована діаграма спрямованості в горизонтальній площині при (а) $\lambda_{\min} = 48(м)$, (б) $\lambda_{\text{сеп}} = 74(м)$ і (в) $\lambda_{\max} = 100(м)$

Перевіримо наявність максимумів і мінімумів напрямків випромінювання, для чого скористаємося формулами [5]

$$\theta_{\max} = \arccos \left[\frac{(2\nu + 1)\lambda}{4H} \right], \quad (3)$$

$$\theta_{\min} = \arccos \left[\frac{\nu\lambda}{2H} \right], \quad (4)$$

де $\nu = 0, 1, 2, 3, \dots$

Значення діаграми спрямованості в максимумах обчислюємо за формулою [6]

$$f(\theta_{\max}) = (1 - \cos kl). \quad (5)$$

При $\nu = 0$

- для $\lambda_{\min} = 48(м)$

$$\theta_{\max} = \arccos \left[\frac{(2 \cdot 0 + 1) \cdot 48}{4 \cdot 33,97} \right] = 69,3^\circ, \quad f(\theta_{\max}) = (1 - \cos 69,3^\circ) = 0,646,$$

$$\theta_{\min} = \arccos \left[\frac{0 \cdot 48}{2 \cdot 33,97} \right] = 90^\circ;$$

- для $\lambda_{\min} = 74(\text{м})$

$$\theta_{\max} = \arccos \left[\frac{(2 \cdot 0 + 1) \cdot 74}{4 \cdot 33,97} \right] = 57^\circ, \quad f(\theta_{\max}) = (1 - \cos 57^\circ) = 0,455,$$

$$\theta_{\min} = \arccos \left[\frac{0 \cdot 74}{2 \cdot 33,97} \right] = 90^\circ;$$

- для $\lambda_{\min} = 100(\text{м})$

$$\theta_{\max} = \arccos \left[\frac{(2 \cdot 0 + 1) \cdot 100}{4 \cdot 33,97} \right] = 42,6^\circ, \quad f(\theta_{\max}) = (1 - \cos 42,6^\circ) = 0,264,$$

$$\theta_{\min} = \arccos \left[\frac{0 \cdot 100}{2 \cdot 33,97} \right] = 90^\circ.$$

Коефіцієнт напрямленої дії, з врахуванням впливу землі, в напрямку максимального випромінювання для хвиль з довжиною $\lambda_{\min} = 48(\text{м})$, $\lambda_{\text{сер}} = 74(\text{м})$, $\lambda_{\text{макс}} = 100(\text{м})$ обчислюємо по формулі [6]

$$D = \frac{120}{R_\Sigma} (1 - \cos kl)^2 \cdot \frac{(1+m)^2 \cdot R_{11}}{R_\Sigma}. \quad (6)$$

Для $\lambda_{\min} = 48(\text{м})$

$$D_{\min} = \frac{120}{193} (1 - \cos 225) \cdot \frac{(1+1)^2 \cdot 195}{193} = 7,31.$$

Для $\lambda_{\min} = 74(\text{м})$

$$D_{\text{сер}} = \frac{120}{210} (1 - \cos 146) \cdot \frac{(1+1)^2 \cdot 200}{210} = 7,27.$$

Для $\lambda_{\min} = 100(\text{м})$

$$D_{\text{макс}} = \frac{120}{160} (1 - \cos 108) \cdot \frac{(1+1)^2 \cdot 120}{160} = 3,84.$$

Висновки

У роботі здійснено модельне дослідження діаграми спрямованості диполя Наденко. У вертикальній площині діаграма спрямованості при $\lambda_{\min} = 48 \text{ м}$. має дві відокремлені пелюстки, при $\lambda_{\text{сер}} = 78 \text{ м}$. також дві відокремлені пелюстки та при $\lambda_{\text{макс}} = 100 \text{ м}$. В горизонтальній для всього діапазону довжин хвиль спостерігаємо дві симетричних пелюстки. Це зумовлено тим, що диполь Наденко має дзеркальне зображення, разом з яким він утворює систему зв'язаних вібраторів. Зі збільшенням довжини хвилі ширина пелюсток збільшується. Також розраховано коефіцієнт спрямованої дії, з врахуванням впливу землі антени для трьох довжин хвиль. У великому діапазоні хвиль для диполя Наденко можна отримати задовільний коефіцієнт біжучої хвилі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Семенов А.О., Гнатенко А.Ю., Козюк М.Е. Дослідження спрямованих та енергетичних характеристик антени Надененко. Тези доповідей XI Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми і досягнення в галузі радіотехніки, телекомунікацій та інформаційних технологій», 12-14 грудня 2022 р., Запоріжжя, НУ «Запорізька політехніка», 2022. – С. 46-47. ISBN 978-617-529-397-3
2. Семенов А.О., Шутило М.А., Луцький Є.Ф., Зубарев О.В. Дослідження впливу поверхні землі на спрямовані властивості пасивних логоперіодичних антен цифрового телебачення стандартів DVB-T і DVB-T2. Збірник тез доповідей II міжнародної конференції «Вимірювання, контроль та діагностика в технічних системах», 29-31 жовтня 2013 року, Вінниця. – Вінниця: ВНТУ, 2013. – С. 206-208.
3. Семенов А.О., Семенова О.О., Пінаєв Б.О., Куляс Р.О., Шпильовий О.О. Гнучка двохсмугова LTE антена для радіочастотних технологій доступу носимих пристроїв бездротових інфокомунікаційних і сенсорних мереж. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Технічні науки. Том 33 (72) № 4 2022. Частина 1. С. 32-38. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-5941/2022.4/07>
4. Ільницький Л.Я., Савченко О.Я., Сібрук Л.В. Антени та пристрої надвисоких частот: Підручник для ВНЗ / За ред. Л.Я. Ільницького. – К: Укртелеком, 2003. – 496 с.
5. Ільницький Л.Я., Сібрук Л.В., Щербина О.А. Пристрої надвисоких частот та антени: Навч. посібник. – К: НАУ, 2013. – 188 с.
6. Семенов А.О., Семенова О.О., Пінаєв Б.О., Білик О.В., Шпильовий О.О. Дослідження густини потоку електромагнітного випромінювання від елементарного електричного випромінювача у ближній та проміжних зонах. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Технічні науки. Том 33 (72) № 3 2022. С. 13-19. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-5941/2022.3/03>

Семенов Андрій Олександрович — д-р техн. наук, професор, професор кафедри інформаційних радіоелектронних технологій і систем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: semenov.a.o@vntu.edu.ua

Овчарук Артем Олександрович — аспірант групи 172А-22, кафедра інформаційних радіоелектронних технологій і систем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: artyom.ovcharuk@gmail.com

Бабій Ярослав Андрійович — магістрант групи РТ-22м, кафедра інформаційних радіоелектронних технологій і систем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: andrexvich@icloud.com

Semenov Andriy Oleksandrovych — Dr. Sc. (Eng.), Professor, Professor of the Department of Information Radioelectronic Technologies and Systems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: semenov.a.o@vntu.edu.ua

Ovcharuk Artem Oleksandrovych — student of group 172A-22, Department of Information Radioelectronic Technologies and Systems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: artyom.ovcharuk@gmail.com

Babii Yaroslav Andriiovych — master student of group RT-22m, Department of Information Radioelectronic Technologies and Systems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: andrexvich@icloud.com